מה ניסוכו בקדושה כו'. לא יליף מהכא אלא שסריפתו בקדושה ולא בחול תוך לעזרה אבל הוצאתו מבעי פשיטא ליה כדי שלא יתמלאו ולא יריק קרא: **מאי משמע.** מהכא סריפה: **אמיר קדש קדש.** ואיכא למימר נמי דמצות הוצאתו וסריפתו מהכא יליף: **בתחילה מועלין בהם.** משמוקדשו עד שנתנסכו יש בהם מעילה דקדשי גבוה ניהו: **ירדו לשיתין אין מועלין בהן.** שתין בהם שוה לורך גבוה: **למאן.** מיבעיא למיתני אין מועלין כר' אלעזר בר' אלעזר לדון לתין יורדין לתהום ותפשר לילד ולהניחם: **דתיקלט.** אם תלה כלי בתוך השיתין וקיבל: **ת"ד נימא.** הא דקתני ירדו לשיתין אין מועלין בהן רבנן היא ואיקלט אין מועלין בהן מעתה לורך גבוה אמי' ר' אלעזר אבל הוצאתו קיימי דקתני' שורפין אותו בקדושתייהו אלמא קדושתן עליהם מדבעו סריפה: **שנעשית מלוחו.** ויסוכו הוא עיקר מלוחו: **פוקקין את השיתין.** את נקב שבראש המזבח שהנסכים יורדין בו לשיתין שילחה היין עליו כגרון מלא ושבע: **שבר.** לשון שכרות ושמחה ונסיכה: **מגרוניה שבע.** ע"י שמושתו בלגימות גסות וגרון מלא הוא משביע ולא על ידי שהיה מרובה שמכניס הרבה יין בשעיו ע"י לגימות דקות ואין כאולכין שמוציא שלהם את במילוי כרס: **לגמע גמועי.** בלגימות גסות: **מגמע ליה גמועי.** דרך שבעיה משום חיבוד מלוה: **בנעליס.** בעליית רגליס: **נדיב.** שנדבו לבו להכיר את בוראו: **מחילה לגריס.** בנדבתם לבו להתגייר: **מאי דכתיב חמוקי ירכיך וגו' למה נמשלו וכו'.** רב ענן דרש לקרא כמו חלליס לוחות שהיו מלבנים טובות כמו נוס [זהב] ומלי כתם (משלי כה) מעשה ידי אמן והלוחות מעשה אלהיס (שמות לב): **חמוקי ירכיך.** שנסתכיס כירך שבבור התורה בלעגה ולא לחיות יושב ושוחה בגובה של עיר[ו] ולא לשנות לתלמידיו בשוק כדאמר במועד קטן (דף טז.): **הולאת המם והכנסת הלה.** דכתיב בהו לכת טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה (קהלת ז) אף שם צריך הלגע [א] לשעור במדה ולה ולשמוח במדה ולה ולא להגביה קלות ראש בעלמו. ויש שם צריך לזוזו להוציא את עני או להכנסת הלה עשיה יעשה בלגעה ולא לימא קמי מאן דלא ידע דעבדי [כן] וכן מפרש בשמלחות דרב אחאי[ז]: **דבריס שדרכן לעשותן בלגעה.** כגון לדקה הניתנת לעני בשתר שאין צריך להודיע לשום אדם מה שאין כן בשת להודיע לשום אדם מה שאין כן בשת וכלה לפי שאחריס מתעסקין בהן ויודעין היליהה משל מי והיינו דאמר רבי אלעזר בכל מילי בעי לגיעותא והוא הדין לדברי תורה: **נכחר לה' מוכח.** הכל בכלל זבח תטאת ואשם ועולה ושלמיס כולם זבח הס: **שנאמר וריעו לכם לצדקה וגו'.** קרא הכתוב לזריעה לצדקה

נסכים בתחילה מועלין בהם. משנה היא במעילה פרק ולד חטאת (דף יח.) ומסיק עלה בגמ' בלשונות אחרים שאין כתובים כאן וגירסת הכא עיקר: ומי

כשם שניסוכו בקדושה כך שריפתו בקדושה מאי משמע אמר רבינא אתיא קדש קדש כתיב הכא [1]בקדש הסך נסך וכתיב התם [2]ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא כמאן אזלא הא [ו](דתניא) [ז] אנסכים בתחילה מועלין בהן ירדו לשיתין אין מועלין בהן לימא רבי אלעזר בר צדוק היא דאי רבנן הא נחתו להו לתהום אפילו תימא רבנן בדאיקלט ואיכא דאמרי לימא רבנן היא ולא ר' אלעזר בר צדוק דאי רבי אלעזר אכתי בקדושתייהו קיימי אפילו תימא רבי אלעזר [ח]אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו אמר ריש לקיש בזמן שמנסכין יין על גבי מזבח פוקקין את השיתין לקיים מה שנאמר בקדש הסך נסך שכר להי מאי משמע אמר רב פפא שכר לשון שתיה לשון שביעה לשון שכרות אמר רב פפא שמע מינה כי שבע איניש חמרא מגרוניה שבע אמר רבא צורבא מרבנן דלא נפישא ליה חמרא ליגמע גמועי רבא אכסא דברכתא אגמע גמועי [ט]דרש רבא מאי דכתיב [3]מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב מה יפו פעמותיהן של ישראל בשעה שעולין לרגל בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב שנא' [4]נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם אלהי אברהם ולא אלהי יצחק ויעקב אלא אלהי אברהם [ב]שהיה תחילה לגרים תנא דבי רב ענן מאי דכתיב [י]חמוקי ירכיך למה נמשלו דברי תורה כירך לומר לך מה ירך בסתר [ג]אף דברי תורה בסתר והיינו דא"ר אלעזר מאי דכתיב [ו]הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך עשות משפט זה הדין ואהבת חסד זו גמילות חסדים והצנע לכת עם אלהיך זו הוצאת המת והכנסת כלה לחופה [י]והלא דברים ק"ו ומה דברים שדרכן לעשותן בפרהסיא אמרה תורה הצנע לכת דברים שדרכן לעשותן בצנעא על אחת כמה וכמה א"ר אלעזר גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות שנאמר [ו]עשה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח וא"ר אלעזר גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שנאמר [7]זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד אם אדם זורע ספק אוכל ספק אינו אוכל אדם קוצר ודאי אוכל וא"ר אלעזר אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה שנאמר זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד ת"ר בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה צדקה בממונו גמילות חסדים בין בגופו בין בממונו צדקה לעניים גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים צדקה לחיים גמילות חסדים בין לחיים בין למתים וא"ר אלעזר כל העושה צדקה ומשפט כאילו מילא כל העולם כולו חסד שנאמר [8]אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ שמא תאמר כל הבא לקפוץ קופץ ת"ל [9]מה יקר חסדך אלהים [י](חסד ה' מלאה הארץ) וגו' יכול אף ירא שמים כן ת"ל [10]וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו א"ר חמא בר פפא כל אדם שיש עליו [ט]חן בידוע שהוא ירא שמים שנא' חסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וא"ר אלעזר מאי דכתיב [11]פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד אלא תורה לשמה זו היא תורה של חסד שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד איכא דאמרי תורה ללמדה זו היא תורה של חסד שלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד: כמעשהו בחול כו': ואמאי נייתי במקודשת אמר זעירי קסבר אין שיעור למים וכלי שרת מקדשין שלא מדעת ואי

ומת המסך קרא קליר וטובה קלירה מזריעה כדמפרש: **אדם זורע כו'.** ספק חיטו מוכל שמא לא יצמח או יאכלו בשדפון וכדר: **אלא לפי גמילות חסדים שבה.** הגמיהה היא הלדקה והטורח הוא המסך כגון מוליכה לביתו או טורח שתעלה לו להרבה כגון נותן לו פת לפיוה או בגד ללבוש או מעות בעת שהתגוחה מלויה שלא יוליא מעותיו לחיבוד שנותן לבו ודעתו לטוחתו של עני: **וריעו לכם לצדקה.** הלדקה היא הזריעה שזורע כדי לקבל שכר וקברו לפי חסד שתקבלו שכר לפי המסך שבה: **גמילות חסדים בין בגופו.** כגון מספיד למת ונושלו קוברו משמו חתן מלוה מבירו בדרך: **ובממונו.** מלוה לו מעות משחילו כליס ובהמה: **שמא לא הבא לקפוץ.** ועבשות לדקה וחסד קופץ ומספיקין וממליחין לו מבשים מהוגניס לבך ת"ל מה יקר לריך לתת בד וטרוח ולרדף מחריה לפי שהיה מלויה תמיד לזכות בה למהוגניס: **ואמאי נייתי במקודשת.** דקא סלקא דעתיה אין הכלי מקדשן קדושת הגוף ליפסל בלינה מל"ל דעתו שיקדשנו הכלי או חס ים בהן יותר מכשיעור אין רחויין לכלי ואין הכלי מקדשן דאין מקדשין אלא הרחוי להס: **אין שיעור למים.** שאפילו יותר משלשה לוגין רחויין לנסך דלא פירשה בהן תורה שיעורא הלכך רחויין לכלי הס ולכלי מיד מקדשס דכתיב (שמות ל) כל הנוגע בהס יקדש ואפילו מינו רוצה שיתקדשו עד מחר הכלי מקדשן מיד שלא מדעת: ומי

סו א מיי' פ"ג מהל' מעילה הלכה טו:

סז ב מיי' פ"ח מהל' עכו"ם הלכה ג:

סח ג מיי' פ"ג מהל' מ"ע הלכה יג טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף כב:

רבינו חננאל

כשם שניסוכו בקודש כך שריפתו בקודש. דקיימא לן כל בקודש באש תשרף. **אסיקנא** אין לך דבר שנעשת מצותו ומועלין בו. **אמר רבא** צורבא מרבנן דלא נפיש חמריה, ליגמיניה גמועי כי היכי דלישבוע נחיריה. **עם אלהי אברהם** מפני שהוא תחילה לגרים. אמר ר' אלעזר מאי דכתיב הגיד לך אדם [מה טוב] וגו', עשות משפט זו הדין ואהבת חסד זו גמילות חסדים והצנע לכת עם אלהיך זו הוצאת המת והכנסת כלה. ומה דברים הללו שדרכן להיעשות בפרהסיא אמרה תורה הצנע לכת, דברים שדרכן לעשותן בצנעא כגון זו דברי תורה על אחת כמה וכמה. **ועוד** אמר גדולה צדקה מכל מקרבנות שנאמר עשה צדקה. וגמילות חסדים גדולה מן הצדקה. **תנו רבנן** בשלשה דברים גמילות חסדים גדולה מן הצדקה. צדקה לחיים היא ולעניים והיא בממונו, וגמילות חסדים לעניים ולעשירים לחיים ולמתים בגופו ובממונו. **והאומר** צדקה ומשפט כאילו מלא העולם כולו חסד, שנאמר אוהב צדקה ומשפט חסד ה' וגו'. ושמא תאמר כל הבא לקפוץ קופץ [בו] ת"ל מה יקר חסדך אלהים. יכול אף יראי שמים כן, ת"ל וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו. וכל מי שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים, שנאמר וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו. **ועוד אמרי'** מאי דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וגו', תורה לשמה ותורה ללמדה זו היא תורת חסד, ושאינה כן אינה תורה של חסד. **מתני'** כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת. אמאי לייתי במקודשת,

תורה אור השלם

1. וְנָסַכְתּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה:
במדבר כח ז
2. וְאִם יִוָּתֵר מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֹּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא:
שמות כט לד
3. מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן:
שיר השירים ז ב
4. נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם כִּי לֵאלֹהִים מָגִנֵּי אֶרֶץ מְאֹד נַעֲלָה:
תהלים מז י
5. הִגִּיד לְךָ אָדָם מַה טּוֹב וּמָה יְיָ דּוֹרֵשׁ מִמְּךָ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהַצְנֵעַ לֶכֶת עִם אֱלֹהֶיךָ:
מיכה ו ח
6. עֹשֵׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט נֶחְפָּץ לַיְיָ מִזָּבַח:
משלי כא ג
7. זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה קִצְרוּ לִפְי חֶסֶד נִירוּ לָכֶם נִיר וְעֵת לִדְרוֹשׁ אֶת יְיָ עַד יָבוֹא וְיֹרֶה צֶדֶק לָכֶם:
הושע י יב
8. אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְיָ מָלְאָה הָאָרֶץ:
תהלים לג ה
9. מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן:
תהלים לו ח
10. וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים:
תהלים קג יז
11. פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ:
משלי לא כו

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה הולאת המת וכו' לף שם לריך הלגע לשעוד. מלת לשעוד נמחק וע"ג לשפוד:

מוסף רש"י

אין לך דבר שנעשה מלוחו ומועלין בו. דכיון דנעשית מלוחו מי לא קיימין ביה קדשי ה' (יומא נט:). **שנקרא נדיב.** על שם שנדבו לבו להכיר בוראו (חגיגה ג.). **נדיבי עמים.** הס הגריס המתנדבין מבין העמיס לקבל עליהן עול מלות (שם). **אף דברי תורה בסתר.** דכתיב בסיפיה דקרא מעשה ידי אמן, המורה מעשה אומנתו של הקב"ה (מו"ק טז:).

ו) [ל"ל דתנן], **ז)** מעילה דף י"ח, ג) [יומא נט: ופ"ק], **ד)** תניא כ"מ, **ה)** [מו"ק טז.], **ו)** [מנות כד.], **ז)** [ג"ז ספ], **ח)** [נכ"מ ובילקוט ליתא], **ט)** [כשל"ה ד' קמו: העתיק מהד], **י)** [כלשי' פסחים קיב.], **כ)** [פרשת בראשית סי' ג],